

DIALOGY (NEJEN) MEZI BULHARSKEM A ČESKEM

Slavjanskí dialozi. Spisanie za slavjanskí ezici, literaturi i kultura. Ročník VII. Číslo 10–11

Pavel Zeman

Časopis *Slovanské dialogy* (bulh. Славянски диалози) vychází od roku 2004 a je vydáván Filozofickou fakultou Plovdivské univerzity Paisije Chilandarského. Redakční tým je složen převážně z plovdivských slavistů, v čele s Žoržetou Čolakovovou. Jedná se o první slavistický časopis v Bulharsku, jehož cílem je postihnout celou šíři kulturního rozvoje slovanských národů od nejstarších dob do současnosti. Samotný název může znít jako oslava slovanské vzájemnosti, autoři časopisu však nechtějí vstupovat na pole politické historie a nacionální patetiky, ale postihnout různé směry kulturního a intelektuálního vývoje slovanských národů. Některá čísla jsou navíc tematicky zaměřená, např. na českou avantgardu, ruský jazyk, literaturu a kulturu. V roce 2010 vyšlo dvojčíslo 10–11, kompletně věnované českému jazyku, literatuře a kultuře, což může zaujmout i českého čtenáře.

Česko-bulharským vztahům, přestože spolu oba národy nesousedí, byla a je věnována nadstandardní pozornost, o čemž svědčí množství monografií a studií. K dynamickému rozvoji těchto vztahů došlo v druhé polovině 19. století, kdy v českých zemích studovaly stovky bulharských studentů a do Bulharska po jeho osvobození (1878) naopak přišly zástupy českých intelektuálů, řemeslníků i podnikatelů. Silný, částečně povinný, zájem o Bulharsko vyvolalo zapojení Československa i Bulharska do východního bloku, stejně tak rozvoj černomořské turistiky. Zájem o češtinu a českou kulturu však v Bulharsku dodnes nevyprchal, o čemž svědčí nově vydané knihy a sborníky, prestiž češtiny mezi ostatními slovanskými jazyky či tento, svým rozměrem i tematickým rozsahem ojedinělý, časopis. Autoři se přitom vyhnuli riziku opakování již zpracovaných faktů.

Časopis je rozdělen do několika částí: rubrika *Prameny* nabízí překlady z děl nejznámějších osobností slavistiky – Josefa Dobrovského a Josefa Jungmanna. Oddíl *Debuty* nabízí možnost studentům a doktorandům publikovat své studie o slovanských literaturách a kultuře. Dvě studie jsou věnovány osobě Karla Hynka Máchy. Žoržeta Čolakovová připomíná 200 let od jeho narození (s. 33–36),

přičemž se zaměřuje na popis básnickovy osobnosti, jeho charakteru a přínostu. Další studie, *Máchovy znaky, aneb vícejazyčnost jako literární kánon* (s. 37–48) z pera Ištvána Vöröse, se věnuje především Máchovu uměleckému jazyku.

Hlavní osu časopisu tvoří články z oblasti historie, kultury a literatury v rubrikách *Kulturní historie*, *Jazykověda a Literární věda*. Pražská

historička matematiky Martina Bečvářová představuje postavu Františky Senlerové-Šourekové (s. 56–64). Česká učitelka přišla do Bulharska roku 1880 na pozvání vlády Východní Rumelie, stejně jako řada českých intelektuálů. Pět let byla ředitelkou dívčího gymnázia v Plovdivu. V roce 1883 se vdala za Antonína Šourka, o dva roky později opustila gymnázium, aby se mohla naplno věnovat rodině. Práce Bečvářové je dalším střípkem pro poznání působení české inteligence v Bulharsku po roce 1878, přičemž vychází především z dosud nepubliko-

vané korespondence mezi manželi. Osobnost Vladimíra Síse, který v době balkánských válek a první světové války působil jako válečný korespondent Národních listů a fotograf, představuje studie *Vladimír Sís – kronikář „hrdinného a slechetného bulharského národa“* (s. 65–72). Význam Síse spočívá nejen v informování o tehdejší

situaci, ale cenný je také bohatý fotografický materiál, který shromažďoval. Rozhovor s Hanou Reinerovou (s. 73–92) přibližuje životní osudy jedné z nejnámějších překladatelek z bulharštiny, autorky více než 50 překladů, která zemřela v roce 2007. Její vzpomínky nám odhalují nejen její životní osudy, ale reflektují rovněž více než osm desetiletí vývoje Československa i Bulharska (narodila se v Ruse) a přibližují autorčinu překladatelskou činnost.

V jazykovědné a literárněvědné části pozornost českého čtenáře zaujme například článek Angela Marinova *Průsečíky překladatelské a redaktorské práce v česko-bulharském filmovém překladu* (s. 110–124). Vladimír Křivánek srovnává projevy literární mystifikace v české a bulharské literatuře (s. 125–136), přičemž se pokouší o typologizaci a klasifikaci mystifikace především v ohledu historicky se měnícího kontextu. Petra James z pařížské Sorbonny rozebírá polemiku okolo pozdní tvorby Bohumila Hrabala (s. 197–213). Za pozornost stojí také studie Dimany Ivanové *O roli módy a oblečení v dandysmu jako literárně-historický a sociální jev* (s. 149–156), Jiřího Kudrnáče *Xaver Dvořák a Sigmund Bouška – dva básníci Katolické moderny* (s. 157–168) a Bogdana Dičeva *Evropa – identifikační hry a rozdíl v umělecké komice slovanských literatur* (s. 178–196).

Nesmíme opomenout ani nové překlady děl starších i mladších, známých i méně známých českých autorů v rubrice *Nové překlady*. Do bulharštiny dosud nepřeložené texty a básně autorů Karla Jaromíra Erbena, Otokara Březiny, Antonína Sovy, Josefa Hory, Jaroslava Haška,

Bohumila Hrabala, Vladimíra Křivánka, Terezy Riedlbauchové a Pavla Hájka. Překlady vypracovali studenti a vyučující na plovdivské slavistice. Součástí časopisu jsou též recenze nových knih a časopisů a kronika dění.

Časopis *Slovanské dialogy* přináší bulharskému čtenáři velmi bohatý pohled na českou kulturu, literaturu a historii. Záběrem témat a oblastí i svým rozsahem (téměř 300 stran) tvoří velmi objemné a bohaté dílo, které by se dalo přirovnat spíše ke sborníku. Kromě podnětných vědeckých studií, přináší celou řadu děl dosud nepřeložených do bulharštiny. Význam časopisu ocení hlavně bulharští slavisté, pro něž je především určen. Většina vědeckých studií je opatřena resumé v angličtině a ruštině, což přibližuje časopis také zahraničním badatelům neovládajícím bulharštinu. Ne všechny studie ovšem doprovází cizojazyčné resumé, což lze považovat za jednu ze slabin časopisu. Větší prostor by se měl otevřít publikační činnosti studentů. Skromně je zastoupena kronika událostí, která by si zasloužila větší pozornost.

I přes některé výhrady časopis poskytuje široký pohled do českého prostředí, přináší cenný pramenný materiál i řadu nových a alternativních pohledů. Svým záběrem jde časopis nejen do šíře, ale také do hloubky. Pro českého čtenáře je sympatické, jaký upřímný a hluboký zájem je v Bulharsku věnován české literatuře, časopis *Slovanské dialogy* tedy hraje i důležitou a nezastupitelnou roli pro prezentaci české literatury a kultury v Bulharsku. Jde o jedinečný časopis z pohledu česko-bulharských vztahů, ale i širšího slovanského prostoru.